

Sygn. akt III AUa 452/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.)

Sędziowie: SSA Ireneusz Lejczak

SSO del. Artur Tomanek

Protokolant: Marcin Guzik

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2017 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku (...) **Bank (...) S.A. we W.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.**

przy udziale zainteresowanych **I. S. i (...) F. D.**

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...) Bank (...) S.A. we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 3 stycznia 2017 r. sygn. akt IX U 825/15

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 stycznia 2017 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił odwołanie wnioskodawcy (...) Bank (...) S.A. z siedzibą we W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych we W. z dnia 17 grudnia 2014 r. na podstawie której stwierdzono, że podstawa wymiaru i składka na ubezpieczenia zdrowotne I. S. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów zlecenia u wnioskodawcy, w okresach wskazanych w decyzji, wynosi 0,00 zł.

Rozstrzygnięcie to oparł Sąd Okręgowy na następujących ustaleniach faktycznych:

I. S. od 2001 r. jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę w firmie (...) na stanowisku kierownika sklepu w G.. Praca jej polega na sprzedaży towarów. W ramach umowy o pracę sprzedawała meble, spisywała umowy kredytowe z klientami sklepu.

W dniu 31 grudnia 2010 r. (...) Bank S.A. z siedzibą we W., poprzednik (...) Bank (...) S.A. z siedzibą we W., zawarł z zainteresowaną I. K. umowę o współpracy. Na jej podstawie (...) Bank S.A. zobowiązał zainteresowaną do wykonania czynności faktycznych związanych z działalnością bankową w zakresie zawierania umów o kredyt konsumencki na rzecz klientów Partnera. Zgodnie z umową zainteresowana była zobowiązana do wykonywania

czynności faktycznych, polegających na gromadzeniu i przekazywaniu na potrzeby wnioskodawcy informacji i dokumentów wymaganych przez niego do zawierania umów o kredyt konsumencki, przygotowywania umów kredytu konsumenckiego, dbania o wypełnianie przez klientów warunków formalnych niezbędnych do zawarcia umów kredytu konsumenckiego z wnioskodawcą oraz wykonywania innych czynności faktycznych związanych z organizowaniem sprzedaży z zastosowaniem kredytu konsumenckiego. Z tytułu czynności wykonywanych na podstawie umowy o współpracy Partnerowi przysługiwało wynagrodzenie prowizyjne obliczone jako procent kredytu netto, tj. ceny towaru lub usługi pomniejszone o wpłatę własną klienta, o ile taka wystąpiła. Bank zobowiązał się do przekazania Partnerowi środków finansowych w wysokości wynikającej z umowy kredytu w terminie 3 dni roboczych od dnia wprowadzenia umowy do systemu informatycznego Banku (uruchomienia kredytu).

W dniu 1 września 2011 r. (...) Bank (...) S.A. zawarł umowę zlecenia z I. S.. Wnioskodawca oświadczył w umowie, że jest związany umową o współpracę z firmą (...). Na podstawie umowy zainteresowana jako zleceniobiorca zobowiązała się do wykonywania na rzecz zleceniodawcy usług marketingowo-informacyjnych, polegających na informowaniu klientów Partnera o możliwości zakupu towarów i usług z wykorzystaniem kredytu zleceniodawcy oraz aktualnej ofercie kredytu oferowanego przez zleceniodawcę na zakup towarów i usług Partnera. Zleceniodawca zobowiązał się do wypłacenia na rzecz I. S. jako zleceniobiorcy za świadczone przez nią usługi wynagrodzenia prowizyjnego. Wynagrodzenie prowizyjne było naliczane od wartości kredytów, udzielanych klientom, przy czym zleceniobiorcy przysługiwało wynagrodzenie wyłącznie od umów kredytu na zakup towarów i usług, zawartych przez zleceniodawcę przy udziale partnera, w następstwie czynności wykonywanych przez zleceniobiorcę na podstawie niniejszej umowy.

W § 3 umowy zainteresowana I. S., jako zleceniobiorca, oświadczył, że poinformował Partnera o zamiarze zawarcia umowy zlecenia z firmą (...), a z uwagi na fakt, że wykonywanie usług objętych tą umową nie stanowi działalności konkurencyjnej w stosunku do działalności Partnera, jej wykonywanie nie wpływa na należyte wykonywanie obowiązków zleceniobiorcy wynikających ze stosunku pracy. Na podstawie umowy zlecenia zainteresowany zajmował się pozyskiwaniem klientów w celu zawarcia umów kredytowych z (...) Bank (...) S.A., które klienci zawierali na zakup towarów oferowanych przez Partnera. Czynności tych zainteresowany dokonywał w sklepie Partnera w C. w godzinach pracy. P. K. został przeszkolony przez pracownika Banku z ratalnej sprzedaży towarów oraz wprowadzania danych do systemu. Klienci Partnera mogli uzyskać kredyt na zakup towaru również od innych podmiotów, niż strona skarżąca. Z tytułu zawartej umowy zainteresowany otrzymywał comiesięcznie wynagrodzenie przelewane na konto. Wynagrodzenie naliczano na podstawie wartości sprzedanych umów kredytowych.

Pracownik (...) raz w miesiącu odbierał od zainteresowanej zawarte przez klientów umowy kredytowe. Praca zainteresowanej wykonywana na podstawie umowy zlecenia nie była kontrolowana ani nadzorowana przez D. F. (1).

E. B. w grudniu 2007 r. rozpoczęła wykonywanie pracy na stanowisku Dyrektora Departamentu (...)w (...) Bank, a następnie w firmie (...). W ramach swoich obowiązków pracowniczych zajmowała się zawieraniem umów cywilnoprawnych z osobami mającymi świadczyć na rzecz wnioskodawcy usługi marketingowe. K. P. od 1999 r. pracował w (...) Bank, a następnie w firmie (...). W 2011 r. sprawował funkcję dyrektora departamentu partnerów kluczowych. P. P. pracuje w (...) Bank (...) S.A. jako dyrektor marketingu. W spornym okresie pracował jako dyrektor wsparcia sprzedaży. Nie sprawował bezpośrednio nadzoru ani nie podpisywał umów zlecenia. Świadczył usługi wsparciowe.

W wyniku przeprowadzonej w okresie od 9 kwietnia do 29 sierpnia 2014 r. kontroli płatnika składek (...) Bank (...) S.A. organ rentowy stwierdził, że zainteresowana zawierając umowę zlecenia na wykonywanie czynności związanych z udzielaniem kredytów dla klientów, wykonywała w istocie pracę na rzecz własnego pracodawcy. Z ustaleń dokonanych w trakcie prowadzonej kontroli wynika, że płatnik składek (...) Bank (...) S.A. zawarł z pracodawcą ubezpieczonej umowę współpracy na wykonywanie czynności związanych z działalnością bankową w zakresie organizacji finansowania sprzedaży z zastosowaniem kredytu konsumenckiego na rzecz klientów.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. zaskarżona decyzją stwierdził, że podstawa wymiaru i składka na ubezpieczenie zdrowotne I. S. z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek (...) Bank (...) S.A. za miesiące: 01- 02.2012 r., 04 - 11.2012 r. oraz 01.2013 r. wynosi 0,00 zł.

Przy tak poczynionych ustaleniach Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu była podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zainteresowanej I. S. - pracownika (...) F. D. z/s w G., która jako pracownik w okresach wykonywania pracy na podstawie umów o pracę zawarła umowę zlecenia z (...) Bank (...) S.A. o świadczenie usług marketingowo-informacyjnych.

Wyjaśnienia wymagała zatem kwestia, czy zainteresowana w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji, w ramach umowy zawartej z wnioskodawcą, dotyczącej świadczenia usług marketingowo-informacyjnych, może być uznana za pracownika w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Tym samym przedmiotem sporu było ustalenie, czy w spornych miesiącach od przychodów zainteresowanej płatnik składek (...) Bank (...) S.A. powinien odprowadzić składki na ubezpieczenia zdrowotne.

Zgodnie z treścią przepisu art. 8 ust. 2 a ustawy systemowej, za pracownika uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

W judykaturze prezentowane jest jednolite stanowisko, z którego wynika, że art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie dotyczy sytuacji, gdy praca wykonywana jest na podstawie jednej z wymienionych w tym przepisie umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub gdy praca jest wykonywana na podstawie umowy prawa cywilnego zawartej z osobą trzecią, ale praca jest wykonywana na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Pojęcie pracownika w rozumieniu powyższego unormowania ma szerszy zakres znaczeniowy niż pojęcie pracownika w rozumieniu przepisów prawa pracy (art. 2 k.p. i art. 22 § 1 k.p.) i obejmuje również osoby wykonujące pracę na podstawie umów cywilnoprawnych w sytuacji, gdy umowę tę zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach tej umowy wykonują pracę na rzecz tego pracodawcy, choćby umowa cywilnoprawna została zawarta z osobą trzecią. Objęcie definicją pracownika dla potrzeb prawa ubezpieczeń społecznych nie tylko pracowników w znaczeniu, jakie temu pojęciu nadają przepisy kodeksu pracy, ale także osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych (agentów, zleceniobiorców, wykonawców dzieła) oznacza jednocześnie rozszerzenie pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, co wpływa na sposób ustalania podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie.

Z regulacją art. 8 ust. 2a ww. ustawy systemowej koresponduje unormowanie art. 18 i art. 20 ust. 1 tej ustawy dotyczące problematyki podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Skoro bowiem w sytuacjach, do których odnosi się art. 8 ust. 2a ustawy systemowej mamy do czynienia z jednym, szeroko ujętym pracowniczym tytułem obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, to konsekwentnie w art. 20 ust. 1 tej ustawy nakazano w stosunku do tych ubezpieczonych uwzględnienie w podstawie wymiaru składek również przychodu z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Zatem w przypadku pracowników, o których mowa w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy systemowej, na płatniku (na pracodawcy) spoczywa obowiązek obliczania, rozliczania i przekazywania składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W odniesieniu do pracowników w rozumieniu art. 8 ust.

za ustawy systemowej, płatnikiem jest pracodawca, a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie uwzględnia się w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Pracodawca, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, powinien więc zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy.

Taki sam sposób postępowania dotyczy także sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w jej ramach jest wykonywana na rzecz pracodawcy, gdyż obowiązki płatnika powinny obciążać podmiot, na rzecz którego praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest faktycznie świadczona i który w związku z tym uzyskuje jej rezultaty, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy.

Przy czym należy nadmienić, że przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej stanowi o wykonywaniu pracy na rzecz pracodawcy, z którym dany ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy, nie zaś o wykonywaniu pracy „na korzyść” tego pracodawcy, ani też „wyłącznie na rzecz” pracodawcy. Powyższe oznacza, że nie można wykluczyć zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ww. ustawy w sytuacji, gdy pracodawca nie uzyskuje bezpośrednio korzyści z wykonywania przez ubezpieczonego pracy w ramach umowy zlecenia, ani też w sytuacji, gdy ubezpieczony pracę tę wykonuje zarówno na rzecz pracodawcy, jak i na rzecz podmiotu, z którym zawarł umowę agencyjną, umowę zlecenia lub zbliżoną rodzajowo umowę o świadczenie usług.

W przedmiotowej sprawie zachodzą zatem w ocenie Sądu Okręgowego podstawy do zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że zainteresowana w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) Bank (...) S.A. z/s we W., wykonywała czynności, które skutkowały tym, że to jej pracodawca uzyskiwał rezultaty jej pracy i związane z tym wymierne finansowe korzyści, zyskiwał bowiem większą sprzedaż swoich towarów, a także wynagrodzenie umówione w ramach umów o współpracę zawartych z wnioskodawcą. Rezultaty wykonywania zleceń przez swoich pracowników na rzecz wnioskodawcy osiągalni partnerzy wnioskodawcy. Skutkiem uznania zainteresowanej za pracownika jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowym, chorobowym, wypadkowym i zdrowotnym, tak jak pracownika.

Należy również zauważyć, że w umowach zlecenia przewidziano skutek automatycznego ich wygaśnięcia w przypadku ustania stosunku pracy zleceniobiorcy z partnerem wnioskodawcy lub rozwiązania umowy wnioskodawcy z jego partnerem (umowy o współpracę), co pozwala przyjąć, że umowy zlecenia zostały celowo tak skonstruowane, aby nie miały bytu samoistnego - tj. aby były ściśle powiązane z umowami o pracę.

W przedmiotowej sprawie nieoskładkowane wynagrodzenia ze zleceń osiągalni pracownicy partnerów wnioskodawcy. Skutkiem uznania takich osób za pracowników jest objęcie ich obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowym, chorobowym, wypadkowym i zdrowotnym.

Zgodnie z art. 18 ust. 1a ustawy systemowej, w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy zlecenia, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. W myśl art. 20 ust.1 cytowanej ustawy, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, z zastrzeżeniem ust. 2 i ust. 3.

Z powyższego wynika, że wszystkie składniki przychodu osiągniętego ze zleceń wnioskodawcy, zleceniobiorca powinni mieć oskładkowane „przy okazji” wynagrodzenia osiąganego z tytułu zatrudnienia u partnerów wnioskodawcy. Skoro zatem objęte odwołaniami decyzje pozwanego są słuszne, to odwołania od nich należało oddalić, o czym Sąd pierwszej instancji orzekł na podstawie wszystkich zacytowanych przepisów i art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach oparto na art. 98 k.p.c. oraz § 11 ust. 2 rozporządzenia z dnia 28 września 2002 r. w/s opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tj. Dz.U.2013.490 ze zm.).

Pełnomocnik wnioskodawcy zaskarżył apelacją powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

I. naruszenie przepisów postępowania, a to w szczególności:

1. art. 233 § 1 k.p.c., polegające na przekroczeniu przez Sąd Okręgowy granic swobodnej oceny materiału dowodowego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, poprzez wadliwą ocenę materiału dowodowego, wyprowadzenie z niego wniosków niepoprawnych pod względem logicznym i sprzecznych z zasadami doświadczenia życiowego oraz wniosków w żaden sposób nie wynikających z materiału dowodowego, co spowodowało błędną ocenę stanu faktycznego, a tym samym doprowadziło do nieprawidłowego rozstrzygnięcia w sprawie. W szczególności wskazano na:

- bezpodstawne i nieoparte materiałem dowodowym stwierdzenie, że praca wykonywana na podstawie umów zlecenia zawartych między skarżącą a zleceniobiorcą, która jednocześnie była pracownikiem Partnera, była wykonywana na rzecz pracodawcy zleceniobiorcy (na rzecz Partnera),
- błędne, nie znajdujące potwierdzenia w zebranej dokumentacji przyjęcie, że zasady świadczenia usług marketingowo-informacyjnych nie ustalał podmiot zewnętrzny - wnioskodawca i nie od niego zależało, kiedy i w jakich godzinach zainteresowani wykonywali swoje usługi,
- błędne przyjęcie, że na podstawie umowy zlecenia zleceniobiorca zajmował się pozyskiwaniem klientów w celu zawarcia kredytu, podczas gdy taka czynność nie została im zlecona przez wnioskodawcę,
- bezpodstawne, nie znajdujące potwierdzenia w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie przyjęcie, że czynności wykonywane przez zleceniobiorcę skutkowało tym, że to jej pracodawca uzyskiwał rezultaty jej pracy i związane z tym wymierne finansowe korzyści;

2. nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. oraz naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na zaniechaniu zbadania przez Sąd pierwszej instancji znacznej części zarzutów zawartych w odwołaniu od decyzji organu rentowego i nieustosunkowaniu się do nich w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, co doprowadziło do niezastosowania wskazanych poniżej przepisów prawa materialnego, a to art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a i c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a i e, art. 85 ust. 4 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w zw. z art. 18 ust. 1a oraz art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a także art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

2. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez całkowite pominięcie w uzasadnieniu wyroku dowodów z zeznań E. B., P. P. oraz K. P. i D. F. (2) bez wskazania przyczyn, dla których ww. dowody nie stanowiły podstawy ustalenia stanu faktycznego sprawy.

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

a) art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji zastosowanie w sprawie, w której nie zostały spełnione przesłanki wskazane w tym przepisie,

b) art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a i c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie a w konsekwencji wydanie decyzji o treści, do której strona pozwana nie była uprawniona;

c) art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a i e oraz art. 85 ust. 4 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych poprzez ich pominięcie;

d) art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w zw. z art. 18 ust. 1a oraz art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie, iż brak wydania przez organ rentowy decyzji na podstawie ww. przepisów określającej objęcie ubezpieczeniem społecznym i zdrowotnym, wysokość podstawy wymiaru składek oraz jej wymiar na ww. ubezpieczenia stosunku do zleceniobiorców wnioskodawcy w związku z rzekomym wykonywaniem pracy, na podstawie umowy zlecenia z

wnioskodawcą, na rzecz pracodawcy, nie stanowi o przedwczesności przedmiotowej decyzji, a w konsekwencji jej niedopuszczalności;

5. art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych poprzez jego pominięcie i nie uznanie, że ustalenie wysokości podstawy wymiaru składki zdrowotnej i wysokości tejże jest wtórne w stosunku do ustalenia wysokości podstawy wymiaru i składki na ubezpieczenia społeczne.

Mając na uwadze powyższe, wnioskodawca wniósł o zmianę wyroku przez uwzględnienie odwołania i zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości składek pierwotnie odprowadzonych przez wnioskodawcę, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji lub organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Nadto wnioskodawca wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu była podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zainteresowanej I. S. - pracownika (...) F. D., która w okresie wykonywania pracy na podstawie umowy, zawarła umowy zlecenia z (...) Bank S.A., a następnie po rebrandingu (...) Bank (...) S.A. - o świadczenie usług marketingowo-informacyjnych. Wyjaśnienia wymagała zatem kwestia, czy zainteresowana w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji, w ramach umów zawartych z wnioskodawcą, dotyczących świadczenia usług marketingowo-informacyjnych, może być uznana za pracownika w rozumieniu art. 8 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W zakresie zarzutu skarżącej dotyczącego naruszenia art. 8 ust. 2 ustawy systemowej, Sąd Apelacyjny ocenił, że jest on nieuzasadniony. Sąd Okręgowy prawidłowo zinterpretował i zastosował art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Zważyć należy, że zgodnie z treścią tego przepisu, za pracownika uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. W judykaturze prezentowane jest jednolite stanowisko, z którego wynika, że art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie dotyczy sytuacji, gdy praca wykonywana jest na podstawie jednej z wymienionych w tym przepisie umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy lub gdy praca jest wykonywana na podstawie umowy prawa cywilnego zawartej z osobą trzecią, ale praca jest wykonywana na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Pojęcie pracownika w rozumieniu powyższego unormowania ma szerszy zakres znaczeniowy niż pojęcie pracownika w rozumieniu przepisów prawa pracy (art. 2 k.p. i art. 22 § 1 k.p.) i obejmuje również osoby wykonujące pracę na podstawie umów cywilnoprawnych w sytuacji, gdy umowę tę zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach tej umowy wykonują pracę na rzecz tego pracodawcy, choćby umowa cywilnoprawna została zawarta z osobą trzecią (por: wyrok SN z dnia 18.10. 2011 r., III UK 22/11, uchwała SN z dnia 2.09.2009 r., II UZP 6/09). Objęcie definicją pracownika dla potrzeb prawa ubezpieczeń społecznych, nie tylko pracowników w znaczeniu, jakie temu pojęciu nadają przepisy kodeksu pracy, ale także osób zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych (agentów, zleceniobiorców czy też wykonawców dzieła) oznacza jednocześnie rozszerzenie pracowniczego tytułu obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, co wpływa na sposób ustalania podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie.

Hipotezą normy prawnej wynikającej z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej objęte są dwa rodzaje relacji pomiędzy zainteresowanymi podmiotami. Pierwszą jest sytuacja, gdy oba stosunki (pracowniczy i cywilnoprawny) dotyczą tych samych podmiotów jednocześnie występujących wobec siebie w roli pracodawcy-zleceniodawcy i pracownika-zleceniobiorcy, drugą zaś sytuacja, gdy na istniejący stosunek pracy „nakłada się” na stosunek cywilnoprawny między pracownikiem i osobą trzecią, na podstawie którego pracownik wykonuje pracę na rzecz pracodawcy w ramach łączącej pracodawcę z osobą trzecią (zleceniodawcą) umownej więzi prawnej. W tym ostatnim przypadku pracodawca

jest rzeczywistym beneficjentem pracy świadczonej przez pracownika-zleceniobiorcę, bez względu na to, czy w trakcie jej wykonywania pracownik pozostawał pod faktycznym kierownictwem pracodawcy i czy korzystał z jego majątku. Z regulacją art. 8 ust. 2a ww. ustawy systemowej koresponduje unormowanie art. 18 i art. 20 ust. 1 tej ustawy dotyczące problematyki podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne. Skoro bowiem w sytuacjach, do których odnosi się art. 8 ust. 2a ustawy systemowej mamy do czynienia z jednym, szeroko ujętym pracowniczym tytułem obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym, to konsekwentnie w art. 20 ust. 1 tej ustawy nakazano w stosunku do tych ubezpieczonych uwzględnienie w podstawie wymiaru składek również przychodu z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Zatem w przypadku pracowników, o których mowa w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy oraz umów cywilnoprawnych. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy systemowej, na płatniku (na pracodawcy) spoczywa obowiązek obliczania, rozliczania i przekazywania składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W odniesieniu do pracowników w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, płatnikiem jest pracodawca, a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej jedynie uwzględnia się w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Pracodawca, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, powinien więc zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy. Taki sam sposób postępowania dotyczy także sytuacji, gdy umowa cywilnoprawna została zawarta z innym podmiotem (osobą trzecią), lecz praca w jej ramach jest wykonywana na rzecz pracodawcy, gdyż obowiązki płatnika powinny obciążać podmiot, na rzecz którego praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest faktycznie świadczona i który w związku z tym uzyskuje jej rezultaty, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy (por: wyroki SN z 14.01.2010 r., I UK 252/09 i z dnia 22.02.2010 r., I UK 259/09).

Przy czym należy nadmienić, że przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej stanowi o wykonywaniu pracy na rzecz pracodawcy, z którym dany ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy, nie zaś o wykonywaniu pracy „na korzyść” tego pracodawcy, ani też „wyłącznie na rzecz” pracodawcy. Powyższe oznacza, że nie można wykluczyć zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ww. ustawy w sytuacji, gdy pracodawca nie uzyskuje bezpośrednio korzyści z wykonywania przez ubezpieczonego pracy w ramach umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, ani też w sytuacji, gdy ubezpieczony pracę tę wykonuje zarówno na rzecz pracodawcy, jak i na rzecz podmiotu, z którym zawarł umowę agencyjną, umowę zlecenia lub zbliżoną rodzajowo umowę o świadczenie usług.

W orzecznictwie prezentowany jest pogląd, że zwrot „działać na rzecz” użyty został w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie „na czyjąś rzecz” może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). W kontekście przepisu art. 8 ust. 2a u.s.u.s., zwrot ten opisuje sytuację faktyczną, która charakteryzuje się istnieniem „trójkąta umów”, tj.

- a) umowy o pracę,
- b) umowy zlecenia między pracownikiem a osobą trzecią i
- c) umowy o współpracy między pracodawcą i zleceniodawcą.

Pracodawca w wyniku umowy o współpracy przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w wyniku zawarcia umowy zlecenia z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniodawcą. Jednocześnie według art. 17 ust 1 ww. ustawy, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe oraz chorobowe za ubezpieczonych, o których mowa w art. 16 ust. 1-3, 5, 6 i 9-12, (w tym zleceniobiorców) obliczają, rozliczają i przekazują co miesiąc do Zakładu w całości płatnicy składek. Zgodnie z art. 81 ust 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j.:Dz.U.2016.1793), do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne

osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a, d-i i pkt 3 i 11, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5, 6 i 10.

Uwzględniając przytoczone powyżej regulacje prawne, mające w sprawie zastosowanie, wskazać należy, że kwestia objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym pracownika wykonującego pracę w ramach umowy zlecenia z osobą trzecią, kiedy jednocześnie związany jest umową o pracę z podmiotem, który w wyniku umowy o współpracy przejmuje w ostatecznym rozrachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy - przez pracodawcę (jako płatnika składek) nie budzi żadnych wątpliwości. Kwestia dotycząca zasad podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym osób wykonujących jednocześnie pracę w oparciu o umowę zlecenia oraz umowę o pracę, w opisanej wyżej konfiguracji, była już niejednokrotnie przedmiotem rozpoznania przez sądy powszechne. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 2.09.2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010/3-4/46 wyjaśnił, jakie czynniki decydują o powstaniu obowiązku objęcia pracownika obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym, także z tytułu umowy zlecenia (o dzieło) w sytuacji, gdy stanowią one równoległe zatrudnienie do umowy o pracę na rzecz tego samego podmiotu (lub z której to pracy ten sam podmiot czerpie z rezultaty).

Również w wyroku z dnia 23 maja 2014 r., II UK 445/13, (LEX 1475168) Sąd Najwyższy wskazał, że umowy cywilnoprawne wymienione w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. (także w jej art. 9 ust. 1) nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracownika. W takiej sytuacji nie dochodzi również do zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. Norma art. 8 ust. 2a - poprzez wykreowanie szerokiego pojęcia "pracownika" - stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Określone hipotezą normy art. 8 ust. 2a dwie sytuacje faktyczne, w jakich może się znaleźć osoba, do której przepis ten jest adresowany (pracownik wykonujący pracę na podstawie wymienionych umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą oraz umów cywilnoprawnych zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca jest świadczona na rzecz pracodawcy) mają równorzędny charakter z punktu widzenia skutków opisanych dyspozycją omawianej normy prawnej. Konsekwencje prawne na gruncie ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, co oznacza, że dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

Prawidłowo zatem Sąd pierwszej instancji przyjął, że w przedmiotowej sprawie zachodzą podstawy do zastosowania przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że zainteresowani w ramach umów zlecenia zawartych z (...) Bank S.A., względnie, po rebrandingu - z (...) Bank (...) S.A., wykonywali czynności, które skutkowały tym, że to ich pracodawcy uzyskiwali rezultaty ich pracy i związane z tym wymierne finansowe korzyści, zyskiwali bowiem większą sprzedaż swoich towarów, a także wynagrodzenie umówione w ramach umów o współpracę zawartych z wnioskodawcą.

Nadto, zasad świadczenia usług marketingowo-informacyjnych nie ustalał podmiot zewnętrzny - wnioskodawca i nie od niego zależało, kiedy i w jakich godzinach zainteresowana będzie wykonywać swe usługi. O tym, kiedy i w jakim zakresie zainteresowana będzie je wykonywać, decydowały ustalenia poczynione w ramach stosunku pracy zawartego z jej pracodawcą. Ponadto wszystkie podejmowane przez zainteresowaną czynności były wykonywane w siedzibie jej pracodawcy, w ramach obowiązującego czasu pracy, przy wykorzystaniu sprzętu służbowego (komputerów, oprogramowania, stanowisk obsługi), na rzecz klientów pracodawcy, w systemie podporządkowania pracownika pracodawcy, co wynikało z samej istoty świadczonych usług w siedzibie pracodawcy. Trudno wszak przyjąć, aby pracodawca tolerował poświęcanie przez pracownika, przebywającego w miejscu pracy, w godzinach jego pracy, czasu na świadczenie - przy wykorzystaniu sprzętu służbowego - usług na rzecz podmiotu zewnętrznego, które to usługi nie skutkowałyby żadnymi rezultatami korzystnymi dla pracodawcy.

Zważywszy przy tym, że przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy, z którym dany ubezpieczony pozostaje w stosunku pracy, nie zaś wykonywanie pracy wyłącznie na jego rzecz, uznać należy, że przepis ten znajduje zastosowanie również w przypadku takim jak niniejszy, tj. w sytuacji, gdy faktycznym beneficjentem pracy świadczonej przez zainteresowaną w ramach umów cywilnoprawnych był zarówno wnioskodawca, jak i pracodawca.

Należy również zauważyć, że w umowach zlecenia przewidziano skutek automatycznego ich wygaśnięcia w przypadku ustania stosunku pracy zleceniobiorcy z partnerem wnioskodawcy lub rozwiązania umowy wnioskodawcy z jego partnerem (umowy o współpracę), co pozwala przyjąć, że umowy zlecenia zostały celowo tak skonstruowane, aby nie miały bytu samoistnego - tj. aby były ściśle powiązane z umowami o pracę.

W kontekście powyższych rozważań za nieuzasadnione należało uznać pozostałe zarzuty apelacji. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 ustawy systemowej (w tym pracowników) i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10. W przypadku ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a ww. ustawy, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło (art. 18 ust. 1a ustawy). Zatem płatnik składek, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu stosunku pracy, powinien zsumować wynagrodzenie z umowy cywilnoprawnej z wynagrodzeniem ze stosunku pracy. Przychód, jaki uzyskała zainteresowana I. S. jako - pracownik (...) F. D. z tytułu wykonywania usług wynikających z zawartych umów zlecenia, powinien być zatem uwzględniony w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wykazywanej w dokumentach rozliczeniowych tego pracodawcy. Obowiązek wliczenia tego przychodu należał w czasie obowiązywania spornych umów zlecenia do pracodawcy zainteresowanej, z uwagi na uznanie jej za pracownika, w rozumieniu przepisu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegających obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tego tytułu.

Niezasadne okazały się także pozostałe zarzuty naruszenia prawa materialnego. W przedmiotowej sprawie nie sposób mówić o naruszeniu przez Sąd pierwszej instancji art. 68 ust. 1 pkt 1) lit. a) i c) ustawy systemowej, art. 66 ust. 1 pkt 1) lit. a) i e), art. 85 ust. 4 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, art. 83 ust. 1 pkt 1) i 3) w zw. z art. 18 ust. 1a oraz art. 32 ustawy systemowej, oraz art. 81 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, mając na uwadze, że istotą sporu między stronami - sporu dotyczącego obowiązku odprowadzenia składek na ubezpieczenie zdrowotne, w ogóle nie była kwestia istnienia obowiązku ubezpieczenia zdrowotnego zainteresowanej I. S., bowiem nie pozostawało sporne między stronami, że jest ona objęta ubezpieczeniem zdrowotnym. Spornym natomiast było tylko i wyłącznie to, czy przychód osiągnięty przez zainteresowaną I. S. z tytułu umów zleceń zawartych z wnioskodawcą, powinien być, dla potrzeb ubezpieczeń społecznych, ujmowany jako odrębne źródło „oskładkowania”, czy też powinien jedynie być uwzględniony w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy - zaś ustalenie, że w przedmiotowej sprawie zachodził przypadek unormowany w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, wykluczało potraktowanie przychodów osiągniętych z tytułów zleceń jako tego rodzaju „odrębnego źródła” i powodowało po stronie pracodawcy konieczność zsumowania wynagrodzeń z umów cywilnoprawnych z wynagrodzeniem ze stosunku pracy i ustalenie dopiero w ten sposób „skumulowanej” podstawy wymiaru składek tak na ubezpieczenia społeczne, jak i na ubezpieczenie zdrowotne. Nie zachodziła zatem, wbrew przekonaniu apelującego, przed wydaniem zaskarżonej decyzji wymiarowej, konieczność uzyskania przez organ rentowy prawomocnej decyzji dyrektora właściwego oddziału wojewódzkiego NFZ rozstrzygającej o kwestii objęcia zainteresowanych ubezpieczeniem zdrowotnym, ani też nie zachodziła konieczność uprzedniego wydania przez organ rentowy decyzji ustalającej podstawę wymiaru składek i ich wysokości „z tytułu bycia pracownikiem”.

Odnośnie zarzutu błędnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, to jest on również nietrafny. Należy podkreślić, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Taka ocena dokonywana jest na podstawie przekonań sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a nadto winna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz

reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Skuteczne postawienie powyższego zarzutu wymaga zatem wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej, niż przyjął sąd, wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. Tymczasem pełnomocnicy skarżących nie wykazali, aby ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego była niezgodna z zasadami logicznego rozumowania, ani doświadczenia życiowego; ściśle, odnosząc się do treści sformułowanego przez wnioskodawcę zarzutu apelacyjnego, pełnomocnik nie wykazał, aby świadkowie K. P. i P. P., mieli bezpośredni kontakt z zainteresowaną i bezpośrednią wiedzę o charakterze pracy i o charakterze wykonywanych przez zainteresowaną zleceń, już choćby z tej przyczyny, że to nie oni byli tzw. „opiekunami” poszczególnych sklepów partnera wnioskodawcy.

Niezasadny okazał się również zarzut art. 328 § 2 k.p.c., bowiem tylko wtedy może być skuteczny, jeżeli uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a wykazanie tej okoliczności obciąża wnioskodawcę oraz mógłby być uzasadniony tylko wówczas gdyby treść uzasadnienia orzeczenia Sądu Okręgowego uniemożliwiła całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego, w takiej sytuacji zaskarżone rozstrzygnięcie byłoby niemożliwe do oceny. Takich wad uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny w pkt I sentencji orzekł o oddaleniu apelacji jako nieuzasadnionej na podstawie art. 385 k.p.c.

SSA Ireneusz Lejczak SSA Irena Różańska-Dorosz SSO del. Artur Tomanek

R.S.